

Από πού προέρχεται το επώνυμό σας;

Πολιτισμός / Γλωσσολογία

Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος

Αντιγράψω την ετυμολογία γνωστών επιθέτων και την ερμηνεία τους, η οποία άλλοτε «επιβεβαιώνει» τον φέροντα το επώνυμο και άλλοτε τον «ακυρώνει». Η αξιολόγηση, βέβαια, γίνεται πάντα από τον αναγνώστη. Στο τέλος καταγράψω τις πηγές, στις οποίες μπορείτε να καταφύγετε, για να βρείτε και άλλα επώνυμα και ίσως και το δικό σας!

A

Αβράμης/ Αβραμάκης/ Αβραμόπουλος κοκ- Από το χριστ. βαφτ. Αβραάμ, εβρ. Abraham, «ο πατέρας πολλών εθνών». Αρκετά διαδεδομένο βαφτ. εξού και οι πολλές παραλλαγές του.

Αδραχτάς/Αδράχτας- Από το δημωδ. αδράχτι, το κυλινδρικό ξύλο στο οποίο τυλίγεται το νήμα που παράγεται κατά το γνέσιμο του μαλλιού, <μσν. αδράχτι <ελνστ. άδράκτιον υποκορ. του άδρακτος. Ως επώνυμο τουλάχιστον από τον 15ο αι., αναφέρεται ένας Αδραχτάς Μιχαήλ.

Αλαβάνος- Σχετικό με το ιδιωμ. αλαμάνος, απάνθρωπος, αιμοβόρος. Ετυμολογικά συνδέεται με το φράγκικο alleman, ο Γερμανός, που πέρασε σε μερικές ελληνικές διαλέκτους ως χαρακτηρισμός όπως κι άλλα εθνικά ονόματα λόγω στεροτύπων

Αλαφούζος- Από το ιδιωμ. αλάφι, αντί ελάφι (και αλαφίνα αντί ελαφίνα), και την ιδιωμ. υποκοριστική κατάληξη -ούζος, πρβλ. Γιαννούζος, Γαβρούζος κτλ. (ΛΔΗΜ)

Αλευράς- Από το ν.ε. αλευράς, ο αλευροπώλης, παροιμ. «αλευράς και πεινασμένος δε γίνεται». <αρχ. άλευρον. Ως επώνυμο το συναντώ πρώτη φορά το 1436, έναν Σταμάτη Αλευρά.

Αλέφαντος- Μητρωνυμικό επώνυμο από το σπάνιο βαφτιστικό Αλεφαντώ

(Ελεφαντώ). Πολύ σπάνιο και σήμερα χρησιμοποιείται όμως. Λιγότερο πιθανό είναι το επώνυμο να προέρχεται από το δημωδ. αλεφάντης, οπεί επι της στέγης ή η είσοδος οικήματος από την οποία εισέρχεται το φως. Πρβλ. παρόμοια επώνυμα Φεγγίτης, Γκλαβάνης (βλ.επών.) κτλ.

Ανδριόπουλος/ Ανδρουλάκης/ Ανδρικόπουλος/ Ανδρίτσος/ Ανδρούτσος
κοκ- Από το βαφτ. Ανδρέας, και τις καταλ. 1)-ίκος, από την μεσν. υποκορ. κατάλ. -ίκι(ο)ν, πρβλ. πέρδιξ-περδίκιον κ.α., 2) -ίτσος, εξέλιξη του μεσν. υποκορ. επίθ. -ίτζι(ν),-ίτσι(ν), εξέλιξη του παλαιότερου -ίκιν, πρβλ. αστρίκιν/αστρίτσι, 3) -ούτσος, εξέλιξη απο το μεσν. επίθημα -ούτση(ς)-ικος< ιταλ. υποκορ. επίθημα ucc(io), πρβλ. ιταλ. animaluccio «ζωάκι». Ως επώνυμο με αυτούς τους τύπους, τουλάχιστον από τον 13^ο αιώνα, όπου αναφέρονται Ανδρούτζος στη Βέροια, και Ανδριτζόπουλος στην Αιτωλία.

Αρνιακός- Πατριδωνυμικό, δηλώνοντας καταγωγή από τοπωνύμιο όπως Αρνάς Πάρου και Άρνα Λακωνίας. Η κατάληξη -ιακός είναι αρκετά σπάνια, παρόμοιο σχηματισμό συναντάται στο παλαιότερο «Βυζαντιακός». Πιθανότερα, από το δημωδ. αρνιακό, το δέρμα του αρνιού, το αρνοτόμαρο, προβιά. Μάλλον το επώνυμο δηλώνει κάποιον που επεξεργαζόταν την προβιά, ή την πουλούσε.

Ατματζίδης- Προέρχεται απο το τουρκ. ουσ. atmaca που δηλώνει ένα είδος γερακιού (accipiter gentilis), το ξεφτέρι. Εμφανίζεται και ως Ατματζιάδης, Ατματζής, Ατματζάκης,κτλ.

B

Βαγενάς- Από το ν.ε. βαγένι-βαρέλι, <μεσν. βαγοίνιον. Ο Meyer την ετυμολογεί από το σλαβ. vagan «ξύλινη γαβάθα». Πιθανώς από το <μεσν. λατ. vagna.

Βαληνάκης- Από το πατριδωνυμικό Βαληνός/Βαλινός, ο καταγόμενος από το χωριό Βαλής του νομού Ηρακλείο, κατά το Πατρινός, Ζακυνθινός, Κομνηνός, Καντακουζηνός κτλ.

Βαξεβάνης (Μπαχτσεβάνης): Από το τουρκ. bahçivan- bahçe- κήπος, ο περιβολάρης, με φωνητικό εξελληνισμό.

Βαρβιτσιώτης- Επώνυμο που δηλώνει καταγωγή από το χωριό Μπαρμπίτσα (Βαρβίτσα) της Λακωνίας, πατρίδα του μεγάλου προεπαναστατικού κλέφτη του Ζαχαριά Μπαρμπιτσιώτη.

Βαρδής/ Βαρδινογιάννης- Από το βαφτ. όνομα Βαρδής, σύνηθες από Έλληνες σε βενετοκρατούμενες περιοχές (Κρήτη, Κυκλάδες κτλ), από το βενετσιάνικο Baldin, εξελληνισμένο φωνητικά. Το βεν. Valdin με τη σειρά του προέρχεται από το αρχ. γερμ. Baldawin.

Βασσάρας,- Σχετίζεται με το τοπωνύμιο Βασσαράς, χωριό της Λακωνίας. Δεν είναι σπάνιο (ούτε όμως και σύνηθες) να δημιουργούνται πατριδωνυμικά επώνυμα με την απλή πρόσθεση του τελικού -ς, όπως Λοιδωρίκης, Σαμοθράκης, Σαλονίκης κτλ. Όσον αφορά την ετυμολογία του τοπωνυμίου απο το οποίο προέρχεται πιθανώς και το επώνυμο, η επικρατέστερη άποψη είναι οτι σχετίζεται με την αρχ. και μεσν. ελλ. λέξη βάσσα-τόπος φαραγγώδους κοιλάδας. Την άποψη αυτή δέχεται ο καθ.Δ. Β. Βαγιακάκος, (*Αρχαία και μεσαιωνικά τοπωνύμια εκ Μάνης, Ελληνικά 15 (1957), σελ. 207-208*).

Βελόπουλος/ Βελής/ Βελίδης/ Βελιδάκης/ Βελλής κτλ- Από το τουρκ. veli, φύλακας, προστάτης, και άνθρωπος κοντά στον Θεό. Λιγότερα πιθανό από το δημώδ. βέλο, λεπτό και διαφανές ύφασμα, παλαιότερα. Ίσως με το δεύτερο να σχετίζεται και το επώνυμο Βελός, που αναφέρεται το 1264 στην Κεφαλονιά.

Βερεμής: Από το ν.ε. βερέμης, <τουρκ. verem, χτικιό, ο χτικιάρης και κατ' επέκταση ο δύστροπος.

Βηλαράς- Από το μεσν./νεοελλ. βηλάρι,το. 1) Ύφασμα του αργαλειού, 2) Παραπέτασμα: να σηκώνουν τα βηλάρια του μίσκαν,<λατ. velarium,η λέξη στα ελληνικά:-ιον τον 6. αι. και -ιν το 10. αι.

[Συνεχίζεται]

<http://bit.ly/2CxE3R3>